

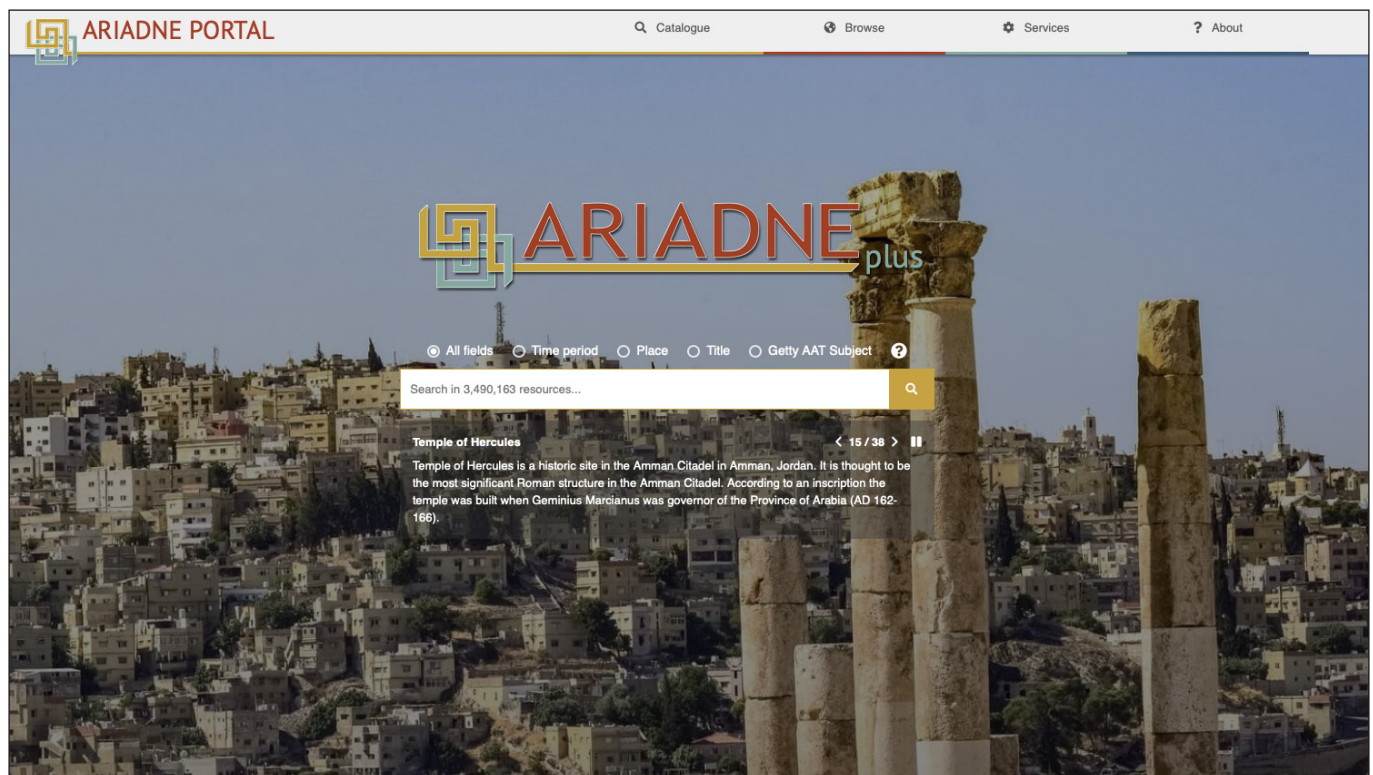
LEZÁRULT AZ ARIADNEPLUS PROJEKT

PÉTER RÉKA¹

Magyar Régészet 12. évf. (2023) 1. szám, pp. 74–76.

2022 év végével lezárult az ARIADNEPlus projekt, amely az ARIADNE program (Advanced Research Infrastructure for Archaeological Dataset Networking in Europe, 2013–2017) folytatásaként az Európai Unió Horizont 2020 keretprogram támogatásával valósult meg 2019 és 2022 között.

Az ARIADNE program célja az volt, hogy a résztvevő intézmények adatbázisait integrálja és kereshetővé tegye egy egységes felületen, illetve támogatást nyújtson azoknak az intézményeknek, amelyek archiválási rendszert akarnak kialakítani. Európa-szerte hatalmas mennyiségű régészeti adat áll rendelkezésre, amelyek mennyisége a technológia fejlődésével folyamatosan bővül. Az ezekben az adatokban rejlő lehetőségek kiaknázatlanok hozzáférési [nehézségek](#) következtében. A létrehozott [portál](#) (1. kép) hozzáférést biztosít a partnerintézmények által szolgáltatott régészeti adatokhoz, azonban a lelőhelyekről készült dokumentációk csak az adott intézmény honlapján érhetők el megfelelő jogosultsági szint mellett.

1. kép. Az ARIADNEPlus portál kezdőoldala

A projekt kiterjedt kommunikációs hálózattal rendelkezik, a résztvevők aktív tagjai a régészet és a kulturális örökségvédelem különböző területeinek és szakmai közösségeinek. Közös feladatunk a közösségépítés, és felhívni a figyelmet a projekt tevékenységeire, eredményeire, valamint elősegíteni az érdekelt felek bevonását és támogatását² (2. kép).

Az ARIADNEPlus programban a 41 partnerintézmény feladata volt az egységes irányelvek és stratégiák kidolgozása, amelyek célja, hogy segítsék a jogszabályalkotást, a régészeti dokumentációk egysége-

¹ Magyar Nemzeti Múzeum, e-mail: peter.reka.katalin@mnm.hu

² Projekt szinopszis: a projekt és tevékenységei [átfogó leírása](#) (2023.02.13).

Péter Réka • Lezárult az ARIADNEPlus projekt

sítését és archiválását. Ebben a folyamatban nagy szerepe van a FAIR-elvnek, amely szerint az adatoknak kereshetőnek, fellelhetőnek (*findable*), hozzáférhetőnek (*accessible*), interoperábilisnak (*interoperable*), és újra felhasználhatónak (*reusable*) kell lenniük. Ezen szempontok és az interoperabilitást hozzáférhetővé tevő Linked Open Data elv alapján arra törekedtünk, hogy adatelemző eszközökkel, térinformatikai és 3D megjelenítés segítségével egységesítsük és fejlesszük az adatintegrációt. Ezen felül a konferenciák, workshopok és oktatások révén szeretnénk volna létrehozni egy stabil kutatóhálózatot. A Covid-járvány kitörése némileg befolyásolta ezen törekvéseinket; a legtöbb workshop és konferencia 2019 és 2021 között az online térben került megtartásra, de a partnerintézmények összefogása folyamatos volt. Ennek eredményeképp – a fejlesztéseknek és adatközléseknek hála – az ARIADNE portálon keresztül több mint 3 millió tétel érhető el, melyek mindegyike számos dokumentációt, képet stb. tartalmazhat.

Ezen felül a projekt célja nem csupán a meglévő katalógusok bővítése, új infrastruktúra-elemek bevezetésével és további vizsgálati eredményekkel (különösképp természettudományos vizsgálatokkal) történő kiterjesztése volt, hanem az adatintegráció szintjének javítása is. A régészeti adatinfrastruktúrák nagyrészt helyalapúak, tartalmuk főleg a modern országokra korlátozódik, így a metaadatok különböző szintű tárolására, rendszerezésére is nagy szükség van. A portálon keresztül betekintést nyerhetünk az egyes országok regisztrált régészeti lelőhelyeibe, leletanyagaiba, amelyek a metaadatok révén könnyen, több szempont szerint kereshetők.

Több olyan eszközt létrehoztunk, illetve integráltunk, amelyek protokollok készítésében, digitális adatkezelésben, kutatásokban nyújthatnak segítséget a régészek számára. Ilyenek az adatkezelési tervek készítésére szolgáló eszközök ([Data Management Plan Tools](#)), például kutatósablonok és adatkészletek létrehozására.

Emellett létrejött a régészek számára hasznosnak ítélt online képzések, műhelyek, webcastok gyűjteményéből álló [Képzési Központ](#) is.

Magyarországról a Magyar Nemzeti Múzeum vett részt az ARIADNE és ARIADNEPlus projekteknél, létrehozva Magyarország első, online elérhető [Régészeti Adatbázisát](#). Az adatbázis bővítését és a lelőhelyek adatgazdagítását a múzeumokkal és az Építészetért és Műemlékvédelemért Felelős Helyettes Államtitkársággal együttműködve végezzük. Az adatbázis jelenleg több mint 61 500 régészeti lelőhely metaadatait és dokumentációit tárolja, továbbá jelenleg csaknem 1,2 millió fájl érhető el benne. Kiemelt feladatunknak tartjuk, hogy lehetővé tegyük a régészeti lelőhelyekről készült dokumentációk közül nem csupán a 30 napos jelentések és feltárási dokumentációk, hanem a természettudományos vizsgálati jelentések, restaurálási dokumentációk, légifotók, LiDAR felvételek stb. digitális, archív változatának kereshetővé tételét, illetve megfelelő jogosultsági szintek mentén való elérését is. Az adatbázis további előnye, hogy az egyes lelőhelyek adatai, a dokumentációk és azok metaadatai, valamint a közlések egy helyen érhetők el, ezáltal egy-egy lelőhelyről publikálhatatlan mennyiségű adatnak ad otthont.

Adatstruktúrája és leíró egységei nemzetközi standardokat követnek, így biztosítható az [átjárhatóság más adatbázisokkal](#) (ACDM native XMLs/CIDOC-CRM, Getty AAT, WGS84, PeriodO).

A Magyar Nemzeti Múzeumon belül 2022-ben alakult Nemzeti Régészeti Intézet létrehozta a Régészeti Adattári és Dokumentáció-kezelési Osztályt, amelynek dedikált feladata a Régészeti Adatbázis kezelése, a lelőhelyek adatainak és dokumentációinak gazdagítása, régi, papír alapú dokumentációk digitalizálása, illetve a digitális dokumentációk archiválása. Ezáltal a magyar nemzet két évszázada itt gyűjtött és expo-

2. kép. Az ARIADNEPlus földrajzi lefedettsége

Péter Réka • Lezárult az ARIADNEPlus projekt

3. kép. Az ARIADNEPlus zárórendezvénye Firenzében

nenciálisan növekvő mennyiségű régészeti adatvagyonát megfelelő IT biztonsággal és védelemmel ellátva, folyamatos, magas színvonalú üzemeltetéssel működve őrzi meg. A Nemzeti Múzeumba beérkezett dokumentációk egységes protokollt követve kerülnek archiválásra és megőrzésre az utókor számára.

Az ARIADNEPlus projekt 2022 év végével zárult, a december 15-én Firenzében megrendezésre került zárórendezvényen a projekt és a portál fenntartásának lehetőségeiről tájékoztatták a résztvevőket. 2023-tól ARIADNE RI néven nemzetközi non-profit szervezetként folytatja működését, így a jövőben is elérhető lesz a portál, a szervezet pedig

támogatja a tagintézmények jövőbeni lehetséges hasonló témájú kutatásokban való részvételét (3. kép).

A Régészeti Adatbázissal kapcsolatos kérdéseikkel forduljanak hozzánk bizalommal az alábbi e-mail címen: regeszetiadattar.nri@hnm.hu